

SENAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1975-1976

27 AVRIL 1976

Projet de loi remplaçant le Titre V du Livre III du Code civil « Du contrat de mariage et des droits respectifs des époux »

**AMENDEMENTS
PROPOSES PAR M. de STEXHE**

ARTICLE II**ART. 1475 à 1481 (nouveaux)**

Sous un chapitre V (nouveau), intitulé : « Du régime de la participation aux acquêts », insérer les articles 1475 à 1481 (nouveaux), libellés comme suit :

« ART. 1475 (nouveau)

Chacun des époux mariés sous le régime de la participation aux acquêts conserve, comme s'il était marié sous le régime de la séparation de biens, la propriété, l'administration, la jouissance et la libre disposition des biens qu'il possédait au jour du mariage ou qui lui sont advenus depuis par libéralités ou succession et ceux qu'il a acquis à titre onéreux.

Toutefois, à la dissolution du mariage, chacun d'eux participe aux acquêts de son conjoint mesurés par la double estimation de l'actif initial et de l'actif final.

R. A 6835
*Voir :***Documents du Sénat :**

683 (1974-1975) : N° 1.

N° 2 : Rapport.

N°s 3, 4, 5, 6 : Amendements.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1975-1976

27 APRIL 1976

Ontwerp van wet tot vervanging van Titel V van Boek III van het Burgerlijk Wetboek « Huwelijkscontract en wederzijdse rechten van de echtgenoten »

**AMENDEMENTEN
VAN DE HEER de STEXHE**

ARTIKEL II**ART. 1475 tot 1481 (nieuw)**

In een hoofdstuk V (nieuw) met als opschrift : « Stelsel van deelgenootschap » de artikelen 1475 tot 1481 (nieuw) in te voegen, luidende :

« ART. 1475 (nieuw)

Ieder der echtgenoten gehuwd onder het stelsel van deelgenootschap behoudt, alsof hij gehuwd was onder het stelsel van scheiding van goederen, de eigendom, het beheer, het genot en de vrije beschikking over de goederen die hij bezat op de dag van het huwelijk of die hem sedertdien zijn te beurt gevallen door gift of erfenis alsook de goederen die hij onder bezwarende titel heeft verkregen.

Bij de ontbinding van het huwelijk deelt iedere echtgenoot evenwel in de aanwas van het vermogen van de andere echtgenoot, welke wordt bepaald door de dubbele raming van de aanvankelijke baten en van de eindbaten.

R. A 6835
*Zie :***Gedr. St. van de Senaat :**

683 (1974-1975) : N° 1.

N° 2 : Verslag.

N°s 3, 4, 5, 6 : Amendementen.

ART. 1476 (nouveau)

L'actif initial de chacun des époux comprend les biens qualifiés de propres dans le régime légal sous déduction, à due concurrence, des dettes dont il est grevé. Sa consistance est établie par toutes voies de droit, témoignages et présomption compris et même par commune renommée. Son estimation est faite d'après l'état des biens au jour du mariage ou au jour de l'acquisition et d'après leur valeur au jour où le régime matrimonial est dissous. Les biens aliénés sont estimés d'après leur valeur au jour de l'aliénation. Si de nouveaux biens ont été subrogés aux biens aliénés, on prend en considération la valeur de ces nouveaux biens.

ART. 1477 (nouveau)

L'actif final comprend tous les biens qui appartiennent à l'époux au jour de la cessation du régime, y compris ceux dont il aurait disposé à cause de mort. On y ajoute fictivement ceux dont l'époux a disposé par donation, à moins que l'autre conjoint n'ait consenti à celle-ci ou que les biens aient été donnés en vue d'établir un enfant commun. La consistance de l'actif final est établie par l'inventaire dressé conformément à l'article 1428. Les biens sont estimés d'après leur état et leur valeur au jour où le régime matrimonial est dissous. Les biens donnés compris fictivement dans cet actif sont estimés d'après leur état au jour de l'aliénation et la valeur qu'ils auraient eue s'ils avaient été conservés au jour de la dissolution. De l'actif ainsi reconstitué on déduit à due concurrence les dettes.

ART. 1478 (nouveau)

Le déficit éventuel de l'actif final par rapport à l'actif initial d'un époux est supporté entièrement par celui-ci. L'accroissement éventuel donne lieu à participation. S'il y a accroissement de part et d'autre, il doit d'abord être compensé. Seul l'excédent se partage : l'époux dont le gain a été le moindre est créancier de son conjoint ou de ses ayants cause pour la moitié de cet excédent. La créance de participation donne lieu à paiement en argent. Le juge peut accorder un délai qui ne dépassera pas cinq ans à charge de fournir des sûretés et de payer un intérêt.

ART. 1479 (nouveau)

A la dissolution du régime matrimonial, si les parties ne s'accordent pas pour procéder à l'amiable à la liquidation, l'une d'elles peut demander au tribunal qu'il y soit procédé en justice. Sont applicables les règles prescrites pour arriver

ART. 1476 (nieuw)

De aanvankelijke baten van ieder der echtgenoten omvatten de goederen die in het wettelijk stelsel als eigen goederen worden aangemerkt na aftrek, tot het vereiste bedrag, van de schulden waarmee zij zijn bezwaard. De omvang wordt bewezen door alle wettelijke middelen, met inbegrip van getuigenissen en vermoedens en zelfs algemene bekendheid. De raming heeft plaats naar de staat van de goederen op de dag van het huwelijk of op de dag van de verkrijging en naar hun waarde op de dag waarop het huwelijksvermogensstelsel wordt ontbonden. De vervreemde goederen worden geraamd naar hun waarde op de dag van de vervreemding. Indien nieuwe goederen in de plaats zijn gesteld van de vervreemde goederen, wordt de waarde van die nieuwe goederen in aanmerking genomen.

ART. 1477 (nieuw)

De eindbaten omvatten alle goederen die aan de echtgenoot toebehoren op de dag van het einde van het stelsel, met inbegrip van die waarover hij zou hebben beschikt ter zake des doods. Hieraan worden fictief toegevoegd de goederen waarover de echtgenoot heeft beschikt bij schenking, tenzij de andere echtgenoot daarin heeft toegestemd of tenzij de goederen geschonken zijn om een gemeenschappelijk kind een stand te verschaffen. De omvang van de eindbaten wordt vastgesteld door de boedelbeschrijving opgemaakt overeenkomstig artikel 1428. De goederen worden geraamd naar hun staat en hun waarde op de dag van ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel. De geschonken goederen, die fictief begrepen zijn bij de baten, worden geraamd naar hun staat op de dag van de vervreemding en naar de waarde die zij zouden hebben gehad indien zij op de dag van ontbinding nog in het bezit van de echtgenoot waren geweest. Van de aldus berekende baten moeten de schulden tot het vereiste bedrag worden afgetrokken.

ART. 1478 (nieuw)

Het eventuele tekort van de eindbaten ten opzichte van de aanvankelijke baten van een der echtgenoten, wordt geheel door deze gedragen. De eventuele aanwas geeft aanleiding tot deelgerechtigheid. Bij wederzijdse aanwas, heeft vooraf verrekening plaats. Alleen het meerdere wordt verdeeld : de echtgenoot wiens winst het kleinst is, is schuldeiser van de andere echtgenoot of van diens rechtverkrijgenden ten belope van de helft van het meerdere. De vordering tot deelgerechtigdheid wordt in geld voldaan. De rechter kan een termijn toestaan van ten hoogste vijf jaar, onder verplichting voor de echtgenoot om zekerheden te stellen en een intrest te betalen.

ART. 1479 (nieuw)

Indien partijen, bij de ontbinding van het huwelijksvermogensstelsel, het niet eens worden over een minnelijke vereffening, kan een hunner de rechtbank verzoeken die vereffening in rechte te regelen. De regels voor de verdeling van de nala-

au partage des successions et des communautés. L'action en liquidation se prescrit par trois ans à compter de la dissolution du régime.

ART. 1480 (nouveau)

Chaque époux peut demander la liquidation anticipée de sa créance de participation dans les cas et suivant les modalités prévus aux articles 1470 à 1474. Lorsque la demande est admise, les époux sont placés sous le régime de la séparation de biens.

ART. 1481 (nouveau)

En stipulant la participation aux acquêts, les époux peuvent adopter toutes clauses qui ne seraient pas contraires aux articles 1387, 1388 et 1389. Ils peuvent notamment convenir d'une clause de partage inégal ou stipuler que le survivant ou l'un d'eux s'il survit, aura droit à la totalité des acquêts nets faits par l'autre. Il peut également être convenu entre époux qu'au cas de décès de l'un d'eux, le survivant, ou tel époux s'il survit, pourra exiger que soit mis dans son lot, moyennant paiement par lui d'une soulte éventuelle, l'immeuble qui sert de logement principal à la famille ainsi que les meubles meublants le garnissant, à la condition que ces biens ne soient pas compris dans l'actif initial du défunt. Ce règlement en nature est considéré comme une opération de partage. »

Justification

Ces amendements visent à introduire comme régime conventionnel un régime apparenté à celui qui avait été proposé comme régime légal dans le projet déposé au Sénat par le Ministre Vermeulen, le 25 février 1965. Il s'inspire aussi des régimes légaux scandinave, allemand et québécois, et du régime conventionnel français (loi du 13 juillet 1965). Enfin, il est assez proche du régime des biens matrimoniaux naguère préconisé par Mme le Sénateur Ciselet.

Durant le mariage, le régime fonctionne comme si les époux étaient mariés sous le régime de la séparation des biens (art. 1466 à 1469 du projet). Toutefois, les donations consenties sans l'accord du conjoint, à moins qu'elles ne soient faites en vue de l'établissement d'un enfant commun, seront fictivement ajoutées à l'actif final et prises en compte pour le calcul de l'accroissement.

À la dissolution s'ouvre le droit de participation aux acquêts. À cet effet, on compare, d'une part, l'actif initial de chaque époux (ses biens « propres » sous déduction des dettes), estimé d'après son état au jour du mariage et sa valeur au jour de la dissolution, d'autre part, l'actif final de chaque époux, c'est-à-dire tous les biens qu'il possède au jour de la dissolution estimés à leur valeur au jour de la dissolution, sous déduction des dettes. Le déficit de l'actif final par rapport à l'actif initial est supporté par l'époux seul. Son accroissement donne lieu à participation : l'époux est redevable de la moitié de cet accroissement à son conjoint.

Soit l'exemple suivant :

L'épouse possède au jour de la dissolution des biens pour un montant de F	500 000	
Elle est redevable d'un passif de	—200 000	
Actif final net de l'épouse	300 000	300 000

tenschappen en de gemeenschappen zijn hier van toepassing. De vordering tot vereffening verjaart drie jaar na de ontbinding van het stelsel.

ART. 1480 (nieuw)

Iedere echtgenoot kan vervroegde vereffening vragen van zijn vordering tot deelgerechtigdheid in de gevallen en op de wijze bepaald in de artikelen 1470 tot 1474. Indien dat verzoek wordt ingewilligd, worden de echtgenoten onder het stelsel van scheiding van goederen geplaatst.

ART. 1481 (nieuw)

In het stelsel van deelgenootschap kunnen de echtgenoten alle bepalingen opnemen die niet in strijd zijn met de artikelen 1387, 1388 en 1389. Zij kunnen met name een beding van ongelijke verdeling aannemen of bedingen dat de langstlevende of een van hen, indien hij het langst leeft, recht zal hebben op het geheel van de netto-aanwinsten van de andere echtgenoot. Echtgenoten kunnen ook bedingen dat in geval van overlijden van een van hen de langstlevende of een van hen, indien hij het langst leeft, kan eisen dat, tegen betaling van een eventuele opleg, tot zijn kavel zal behoren het onroerend goed dat het gezin tot voornaamste woning dient alsook het huisraad dat daarin aanwezig is, op voorwaarde dat die goederen deel uitmaken van de aanvankelijke baten van de overledene. Deze regeling in natura wordt beschouwd als een verdelingsverrichting. »

Verantwoording

Die amendementen strekken om als bedongen stelsel, een stelsel in te voeren dat verwant is met het wettelijk stelsel uit het ontwerp dat Minister Vermeulen op 25 februari 1965 bij de Senaat indiende. Het leunt ook aan bij de wettelijke stelsels van de Scandinavische landen, van Duitsland en van Québec en bij het Franse bedongen stelsel (wet van 13 juli 1965). Tenslotte sluit het vrij dicht aan bij het huwelijksgoederenstelsel dat indertijd door Senator Ciselet werd voorgesteld.

Gedurende het huwelijk werkt het stelsel als waren de echtgenoten gehuwd onder het stelsel van scheiding van goederen (art. 1466 tot 1469 van het ontwerp). De schenkingen gedaan zonder de toestemming van de andere echtgenoot, worden evenwel fictief bij de eindbaten gevoegd en in aanmerking genomen voor de berekening van de vermogensaanwas tenzij ze gedaan werden om aan een gemeenschappelijk kind een stand te verschaffen.

Bij de ontbinding gaat het recht op deelgenootschap in. Hiervoor vergelijkt men, enerzijds, de aanvankelijke baten van elke echtgenoot (zijn « eigen » goederen onder aftrek van de schulden) geschat naar hun staat op de dag van het huwelijk en hun waarde op de dag van de ontbinding, en anderzijds de eindbaten van elke echtgenoot, d.w.z. alle goederen die hij bezit op de dag van de ontbinding en naar hun waarde geschat op de dag van de ontbinding, onder aftrek van de schulden. Het deficit van de eindbaten ten opzichte van de aanvankelijke baten wordt alleen door de echtgenoot gedragen. De aanwas geeft aanleiding tot verdeling : de echtgenoot is de helft van die aanwas verschuldigd aan de andere echtgenoot.

Voorbeeld :

Op de dag van de ontbinding bezit de echtgenote goederen ten belope van F	500 000	
Zij moet bijdragen in de lasten ten belope van	—200 000	
Netto-eindbaten van de echtgenote	300 000	300 000

Elle possédait au jour de son mariage (valeur dissolution)	50 000	
Elle a hérité de ses parents	+100 000	
	150 000	
Elle a payé des droits de succession	—25 000	
Actif initial net	125 000	—125 000
Accroissement		+175 000
L'époux possédait au jour de la dissolution du mariage	F 1 000 000	
Sous déduction d'un passif de	—100 000	
	900 000	900 000
Au jour du mariage il possédait	—	
Il a hérité de ses parents	400 000	
Il a payé des droits de succession	—25 000	
Actif initial du mari	375 000	—375 000
Accroissement du mari		+525 000
Calcul de la participation		
Accroissement de l'actif du mari	F 525 000	
Accroissement de l'actif de la femme	—175 000	
Différence		350 000

La femme a donc une créance contre son mari (ou contre sa succession) de $350\,000 : 2 = 175\,000$.

Le grand intérêt de ce régime est d'assurer l'indépendance des époux durant le mariage tout en ne permettant pas à l'un d'eux de s'enrichir sans l'autre. Durant le mariage ils ont la libre gestion de leurs biens comme s'ils étaient mariés en séparation de biens, à la dissolution ils profitent de leurs acquêts respectifs, comme s'ils étaient mariés en communauté.

Son adoption comme régime conventionnel permettrait aux époux de faire un choix intermédiaire entre les régimes de communauté souvent très complexes et les régimes de séparation de biens trop souvent injustes.

Le projet n'offre pas cette alternative, sans doute ne l'interdit-il pas. En le complétant on fournira aux époux un modèle de contrat qui assurera ainsi à la pratique une certaine uniformité certes très utile.

P. de STEXHE

Zij bezat op de dag van het huwelijk (waarde ontbinding)	50 000	
Zij heeft van haar ouders geërfd	+100 000	
	150 000	
Zij heeft aan successierechten betaald	—25 000	
Netto aanvankelijke baten	125 000	—125 000
Aanwas		+175 000
De echtgenoot bezat op de dag van de ontbinding van het huwelijk	F 1 000 000	
Na aftrek van lasten van	—100 000	
	900 000	900 000
Op de dag van het huwelijk bezat hij	—	
Hij heeft van zijn ouders geërfd	400 000	
Hij heeft aan successierechten betaald	—25 000	
Aanvankelijke baten van de man	375 000	—375 000
Vermogensaanwas van de man		+525 000
Berekening van de deelgerechtigheid		
Toename van de baten van de man	F 525 000	
Toename van de baten van de vrouw	—175 000	
Verschil		350 000

De vrouw heeft dus een schuldvordering tegenover de man (of zijn nalatenschap) van $350\,000 : 2 = 175\,000$.

Het grote belang van dit stelsel ligt hierin dat beide echtgenoten gedurende het huwelijk onafhankelijk zijn en zich toch niet zonder de andere kunnen verrijken. Gedurende het huwelijk kunnen zij hun goederen vrij besturen als waren zij gehuwd met scheiding van goederen, bij de ontbinding halen zij voordeel uit hun respectieve aanwinsten als waren zij gehuwd onder het stelsel van gemeenschap.

De aanvaarding van dit stelsel als bedongen stelsel zou de echtgenoten in staat stellen een tussenoplossing te kiezen tussen de vaak zeer ingewikkelde stelsels van gemeenschap en de dikwijls te ontbillijke stelsels van scheiding van goederen.

Het ontwerp biedt dit alternatief niet; het wordt weliswaar ook niet verboden. Door deze aanvulling zou aan de echtgenoten een model van huwelijksvoorwaarden worden geboden, dat aan de praktijk een ongetwijfeld zeer nuttige eenvormigheid zal geven.